

צ'לסי לא שלנו

ידיעות אחרונות, 27/7/10

עליזה לביא

כיצד עלינו להסתכל על חתונתם של צ'לסי קלינטון ומארק מיזווינסקי? האם הבת למשפחה מספר אחת של הפוליטיקה האמריקנית מצטרפת לעם היהודי, או שמא דווקא ילדיו של עוד בחור יהודי מוצלח לא ייספרו כיהודים? לא פלא שהעיסוק בטקס החתונה, שהפך לסוד מדינה, מעסיק את התקשורת העולמית ואת האתרים היהודיים שאפילו אמה של הכלה הודתה שנאסר עליה לחשוף פרטים. בפרס ההלכתי המצב ברור: צ'לסי לא מתגיירת – העם היהודי מאבד. אך האם ישנו שוני מבחינה חברתית ולאומית?

ליהודים אמריקניים רבים וגם ללא מעט ישראלים, החתונה הזו ממש לא מפריעה. להיפך – היא יסוד לגאווה. זה מצטלם טוב, זה בחדשות, זה יחסי ציבור למימוש החלום. זו השתלבות במיטבה. אלא שזו לא התמונה כולה. סיפור נישואי התערובת וההתבוללות אינו רק בעיה "דתית". זה הרבה יותר מכך. מקרה זה, כמו גם ההתייחסות התקשורתית החיובית אליו, הם מסימני עידן חדש, בו חלקים ניכרים מהדור הצעיר של יהודי ארה"ב כבר אינם איתנו. התייחסות לנישואי התערובת כשאלה דתית בלבד שאינה עניין למי שאינו דתי, מחטיאה את המציאות המאיימת על כולנו דתיים וחילונים כאחד.

בעוד דור ההורים ראה בישראל חלק ממהותו היהודית ופעל בהתאם, רבים מבני ובנות הדור הצעיר אינם רואים עצמם בזיקה לישראל. חלקם, כמו רבים מבני גילם, עסוקים בטיפוח הקריירה האישית ומסתפקים בתרומה לקהילה הסובבת. גם בקרב אלה החשים רצון לתרום, התגייסות למען ישראל אינה יעד רלבנטי. התפישה העל-לאומית של "תיקון עולם" היא זו הרווחת. וכך רבים תורמים באפריקה או במדינות מתפתחות. ויש שדרכם לבטא את יהדותם היא הזדהות עם הפלסטינים תוך פעולות נגד ישראל ומדיניותה. בכל מקרה, מעטים עסוקים בשאלות של זהות עם העם היהודי ובמרקם הקשר עם מדינת ישראל.

פיטר ביינארט, העורך לשעבר של "ניו ריפבליק" ואחד הפרשנים המובילים בווינגטון ליחסי חוץ, כתב לאחרונה שלא רק שרוב הצעירים היהודים בארה"ב מתבוללים – אלא שגם מי שאינו עושה זאת כבר לא מרגיש קשר למדינת היהודים:

"בקרב יהודים אמריקנים היום, יש הרבה מאוד ציונים, בעיקר אורתודוקסים, שמחויבים עמוקות לישראל; ויש הרבה מאוד ליברלים, בעיקר חילונים, שמחויבים עמוקות לזכויות האדם של כל העמים, כולל הפלסטינים. ככל שהזמן עובר, מתרחקות שתי הקבוצות האלה זו מזו. בעיקר בדורות הצעירים, פחות ופחות ליברלים יהודים אמריקנים הם ציונים. ופחות ופחות ציונים יהודים אמריקנים הם ליברלים."

המצוקה היא קודם כל של יהדות ארה"ב, של המנהיגים, התנועות, הזרמים והקהילות. כל עוד הייתה הזיקה לישראל מכנה שאיחד, יכלו רבים להתבטא באמצעותה. הקוקטייל של נישואי תערובת ואבדן הזיקה לישראל, עלול להיות זרז להיחלשות הקהילות והזרמים.

אבל - זו גם הבעיה שלנו, כאן בישראל. ולא רק משיקולים של כדאיות פוליטית וכלכלית, אלא גם ובעיקר משיקולים של אחריות הדדית. למרות שלילת הגולה שעמדה ביסוד הציונות, איננו יכולים להתעלם מהמתרחש בתפוצות, ודאי לא מן הגדולה שבהן. אלה אחינו ואנחנו אחיהם, למרות הריחוק הגיאוגרפי, התפיסתי, התרבותי, הפוליטי והדתי. בקצב הנוכחי בתוך דור או שניים יוותרו בעיקר אלו הנמנים על הקהילות האורתודוקסיות והחרדיות.

מה ביכולתנו לעשות? אין ספק שמדובר בתופעה המצויה הרחק ממוטת ההתערבות שלנו. יכולתנו כישראלים ליצור ערוצי תקשורת ממשיים מוגבלת. בעולם הפוסט מודרני המקדש את הפרט, זכויותיו וחירותו, קשה למצוא טיעונים לטובת קולקטיב לאומי דתי המנסה לשמר את יחודו. כל שכן כאשר בשנים האחרונות מתגברת מגמת השחרת ישראל עד לדה-לגיטימציה. ממדי התופעה והקשיים אינם סיבה לפטור עצמנו. כיוון אפשרי הוא העמקת הקשר הבינאישי בין יחידים ומשפחות בישראל ובארה"ב. ישנם "כלי עבודה" קיימים היכולים לסייע. מערך השליחים בקהילות, העמקת קשר אישי מתמשך ב"תגלית", עידוד חילופי נוער וצעירים ועוד. בטרם נדון בפתרונות יש להכיר במציאות המשתנה ולהפנים את המונח לפתחנו. ישראל כמדינה יהודית המחויבת לעם היהודי, למורשתו ולעתידו היא הכתובת להתמודדות עם האתגר המרכזי הניצב בתקופתנו בפני העם היהודי.